

Tečaj trajnog usavršavanja „Novosti u nefrologiji i hipertenziji – povrh holističkog pristupa“

Nastavljajući tradiciju koja je počela 1997. godine, kada je prof. dr. sc. Duško Kuzmanić potaknuo slične sastanke, i ove je godine u svibnju Hrvatsko društvo za hipertenziju u suradnji s Društvom za razvitak nefrologije „Prof. dr. Milovan Radonić“ i Radnom skupinom za arterijsku hipertenziju Hrvatskoga kardiološkog društva organiziralo simpozij kojem je cilj bio na praktičan način približiti nova znanja iz nefrologije i arterijske hipertenzije.

Važnost i učestalost kronične bubrežne bolesti još nije dovoljno shvaćena iako broj bolesnika stalno raste, nadomjesno bubrežno liječenje iznimno je skupo, a također je i jedan od najvažnijih čimbenika kardiovaskularnog rizika. Problem arterijske hipertenzije danas je, na žalost, jednak kao ranije. Unatoč činjenici što na raspolaganju postoji dovoljan broj antihipertenziva i ostalih lijekova koji se koriste u liječenju hipertoničara, prevalencija je još vrlo velika, a ne treba se zadovoljiti niti stopom smanjenja kardiovaskularne smrtnosti (što je najvjerojatnije ipak odraz odličnog zbrinjavanja bolesnika s akutnim koronarnim sindromom).

Kronična bubrežna bolest – od liječnika obiteljske medicine do transplantacijskog nefrologa

Simpozij je otvorila prim. Verica Kralj iznoseći epidemiološke podatke te je naglasila visoku prevalenciju kronične bubrežne bolesti u svijetu, pa i u Hrvatskoj. Iako adekvatni podaci nisu dostupni, procjenjuje se da je prevalencija u Hrvatskoj blizu 10%. Nakon epidemioloških podataka Ivana Kovačević Vojtušek, dr. med., naglasila je kako je bolesnika potrebno uputiti nefrologu između stadija 3 i 4 kronične bubrežne bolesti kako bi na vrijeme počela terapija komplikacija, prvenstveno liječenje poremećaja mineralnog metabolizma i prevencija koštane bolesti, kao i anemije bubrežne bolesti.

U Zagrebu je od 22. do 24. svibnja 2015. održan tečaj trajnog usavršavanja „Novosti u nefrologiji i hipertenziji – povrh holističkog pristupa“. Osim nefrologa, u radu simpozija sudjelovali su liječnici različitih specijalnosti i subspecijalnosti naglašavajući važnost multidisciplinarnog pristupa. Jedino na taj način moguće je dostignuća pojedinih grana znanosti i struke optimalno i objedinjeno primijeniti za krajnji cilj – omogućavanje zdravog, kvalitetnog i dovoljno dugog života. Uspjeh može biti ostvaren jedino suradnjom raznih specijalnosti i struka, suradnjom primarne, sekundarne i tercijarne zaštite, ključnom ulogom medicinskih sestara te aktivnim i odgovornim sudjelovanjem bolesnika.

Simpozij je otvorio prof. Bojan Jelaković, predsjednik Hrvatskog društva za hipertenziju

Doc. Draško Pavlović objasnio je nazočnima patofiziološke mehanizme nastanka dijabetičke nefropatije

Prof. dr. sc. Nikolina Bašić Jukić približila je sudionicima kompleksnost praćenja bolesnika nakon transplantacije bubrega, balansirajući titracijom imunosupresiva između prevencije odbacivanja prestaka s jedne strane te minimiziranja toksičnih, infektivnih, neoplastičkih komplikacija s druge, pritom napominjući važnost individualnog pristupa.

Dijabetička bolest bubrega

Tijekom sekcije o dijabetičkoj bolesti bubrega, prof. dr. sc. Ivana Pavlič Renar podsjetila je na ulogu i značaj metformina u liječenju šećerne bolesti tipa 2, no i na važnost praćenja bubrežne funkcije s obzirom da je metformin kontraindiciran u bolesnika s glomerularnom filtracijom manjom od 60ml/min. Potom je dr. sc. Maja Baretić dala uvid u nove skupine hipoglikemika – agonisti GLP-1 receptora i inhibitori DPP4 – koji putem inkretina usporavaju pražnjenje želuca, smanjuju glukoneogenezu u jetri te smanjuju

lučenje glukagona i povećaju lučenje inzulina u gušterači. Još jedna nova skupina hipoglikemika su SGLT2 inhibitori koji djeluju u bubregu smanjujući reapsorpciju glukoze.

Prof. dr. sc. Lea Smirčić Duvnjak i doc. dr. sc. Draško Pavlović s endokrinološkog, odnosno nefrološkog aspekta izložili su strategiju liječenja dijabetičara s bubrežnom bolešću, pri čemu najveću važnost ima što bolja regulacija glikemije i hipertenzije. Prof. dr. sc. Zdravka Poljaković naglasila je kako je uz šećernu bolest, hipertenziju, dislipidemiju i fibrilaciju atrijske, i kronična bubrežna bolest važan čimbenik rizika za cerebrovaskularne incidente.

„Razno, često, novo, zaboravljeno“

U bloku predavanja „Razno, često, novo, zaboravljeno“ dr. sc. Mario Laganović podsjetio je na faktore rizika za nefrolitijazu, mogućnosti liječenja te važnost utvrđivanja mogućeg metaboličkog poremećaja u bolesnika s

Možda najzorniji primjer kako bolesti bubrega i srca utječu jedna na drugu dao je prof. Petar Kes u izlaganju o kardiorrenalnom, odnosno renokradijalnom sindromu

Prof. Hrvoje Tiljak naglasio je važnost kućnog mjerenja arterijskog tlaka u praćenju bolesnika s hipertenzijom

Prof. Sanjin Rački upozorio je na kardiovaskularne komplikacije u bolesnika na dijalizi i transplantiranih bolesnika

recidivirajućom nefrolitijazom.

Dr. sc. Živka Dika iznijela je pregled dijagnostike i liječenja bolesnika s policističnom bolešću bubrega, a naglasak je i na ekstrarenalnim manifestacijama prisutnim u tih bolesnika kao što su npr. intracerebralne aneurizme. Prof. dr. sc. Igor Francetić iznio je terapijske preporuke za liječenje recidivirajućih uroinfekcija u bolesnika nakon transplantacije bubrega.

Prim. Orjena Žaja upozorila je nazočne na bubrežne komplikacije anoreksije i bulimije, najčešće u vidu nefrolitijaze, nefrokalcinoze, a kasnije i razvojem kronične bubrežne bolesti. Marija Štanfel, dr. med., ukazala je na sličnosti promjena na krvnim žilama oka i bubrega u hipertenziji i bubrežnoj bolesti. Pregled brojnih novih lijekova koji su na obzoru za liječenje dislipidemije prikazao je akademik Željko Reiner.

Povezanost bubrežnih i kardiovaskularnih poremećaja

Drugi dan simpozija počeo je nizom predavanja o povezanosti bubrežnih i kardiovaskularnih poremećaja. Prof. dr. sc. Zdravka Poljaković i mr. sc. Majda Vrkić Kirhmajer s neurološkog, odnosno kardiološkog stajališta iznijele su pregled novih oralnih antikoagulanasa u liječenju bolesnika s fibrilacijom atriya te venskom tromboembolijom. Napomenule su da, unatoč dokazanoj neinferiornosti u odnosu na varfarin te jednostavnost primjene, još ne postoji adekvatan parametar praćenja učinka novih antikoagulanasa.

Mr. sc. Tajana Željkić Vrkić podsjetila je na često zaboravljenu

mogućnost razvoja varfarinske nefropatije u bolesnika na trajnoj antikoagulantnoj terapiji varfarinom. Možda najzorniji primjer kako bolesti bubrega i srca utječu jedna na drugu, dao je prof. dr. sc. Petar Kes u izlaganju o kardiorrenalnom, odnosno renokradijalnom sindromu u kojem bolest jednog organskog sustava jasno uzrokuje poremećaj funkcije drugoga organskog sustava.

Prof. dr. sc. Luka Zaputović i prof. dr. sc. Sanjin Rački multidisciplinarno su s kardiološkog i nefrološkog stajališta naglasili važnost praćenja i liječenja kardiovaskularnih komplikacija u bolesnika na dijalizi, kao i nakon transplantacije bubrega, s obzirom da su kardiovaskularne bolesti među vodećim uzrocima smrti u tim skupinama bolesnika.

Za kraj sekcije dr. sc. Ivan Pećin izložio je kako liječiti dislipidemiju u bolesnika s kroničnom bubrežnom bolešću vodeći računa o stupnju zatajenja bubrežne funkcije te smanjenju doze, odnosno isključenju pojedinih hipolipemika kako bubrežna bolest napreduje.

Gastroenterolog i nefrolog – od brige do rješenja

Slijedio je niz predavanja o povezanosti nefroloških i gastroenteroloških bolesti. Doc. dr. sc. Lidija Orlić izložila je kompleksnu problematiku hepatorenalnog sindroma u kojem jetreno zatajenje kaskadom patofizioloških poremećaja vodi bubrežnom zatajenju, a mogućnosti liječenja osim transplantacije jetre prilično su ograničene. Prof. dr. sc. Marko Duvnjak i Davor Radić, dr. med., prika-

zali su novosti u liječenju hepatitisa B i C, a prof. dr. sc. Mladen Knotek probleme vezane uz hepatitis B i C-infekciju u transplantaciji bubrega.

Doc. dr. sc. Silvija Čuković Čavka i Vedran Premužić, dr. med., upozorili su na nefrološke i urološke komplikacije upalnih bolesti crijeva – nefrolitijazu, entervezikalne fistule i tubulointersticijski nefritis.

„Abeceda hipertenzije“ i „Škakljive, a ozbiljne teme“

U sekciji naziva „Abeceda hipertenzije“ izložene su prednosti i nedostaci pojedinih metoda mjerenja tlaka te naglašena važnost kako kućnog mjerenja tlaka, tako i 24-satnog mjerenja arterijskog tlaka, o čemu je jedno od zapaženih izlaganja održao prof. dr. sc. Hrvoje Tiljak. Neizostavna je važnost 24-satnog mjerenja u procjeni *dipping* statusa, dijagnostici hipertenzije bijelog ogrtača, kao i maskirane hipertenzije. Prof. dr. sc. Anton Šmalcelj održao je pregledno predavanje u srčanoj frekvenciji kao neovisnom prediktoru kardiovaskularne smrtnosti u bolesnika s hipertenzijom, metaboličkim sindromom i drugim kardiovaskularnim bolestima.

Održan je i okrugli stol „Ono si što jedeš“, na koje su sudjelovale Martina Matovinović Osvatić, dr. med., Eva Pavić, dipl. ing., Ines Balint, dr. med., dr. sc. Bruna Brunetta Gavranic i Josipa Josipović, dr. med., tijekom koga je naglašena važnost smanjenog unosa kuhinjske soli, prednosti mediteranske dijeta te važnost kontroliranja hiperfosfatemije u kroničnoj bubrežnoj bolesti.

Tijekom sekcije „Škakljive, a ozbiljne teme“ sudionici su mogli

O suradnji liječnika obiteljske medicine i nefrologa u zajedničkom zbrinjavanju bolesnika s kroničnom bubrežnom bolešću govorio je dr. sc. Mario Laganović

Doc. Ingrid Prkačin prikazala je novost u liječenju arterijske hipertenzije – prvu trojnu fiksnu kombinaciju s ACE inhibitorom

čuti kako bračni status, odnosno zadovoljstvo u braku, utječu na kardiovaskularne parametre, a također i hipertenziju, s čime je nazočne upoznala Ines Čavar, prof. psih. Prof. dr. sc. Bojan Jelaković govorio je o povezanosti endotelne disfunkcije, erektilne disfunkcije i kardiovaskularnog rizika, dok su dr. sc. Mario Laganović i prof. dr. sc. Josip Đelmiš dali pregled liječenja hipertenzije u trudnoći.

Sudionice okruglog stola tijekom koga je naglašena važnost smanjenog unosa kuhinjske soli, prednosti mediteranske dijeta te važnost kontroliranja hiperfosfatemije u kroničnoj bubrežnoj bolesti

Liječenje hipertenzije

U mnogih hipertoničara, prisutna je i hiperaktivnost simpatikusa, koja predstavlja dodatni kardiovaskularni rizik. Kako obuzdati simpatikus u tih bolesnika izložila je doc. dr. sc. Ingrid Prkačin, ne samo medikamentozno beta-blokatorima i blokatorima imidazolinskih receptora, nego i renalnom denervacijom u pomno odabranih bolesnika.

Prof. dr. sc. Miroslav Samaržija dao je pregled postojeće terapije plućne hipertenzije kao što su kalcijski blokatori, antagonisti endotelinskih receptora, inhibitori fosfodiesteraze tip 5, analozi prostaciklina, no upoznao je nazočne i s lijekovima koji su još u fazi istraživanja kao što su agonisti prostaciklinskih receptora, inhibitori tirozin kinaze i genska terapija.

Dr. sc. Ljiljana Fodor govorila je o terapijskom pristupu bolesniku s renovaskularnom hipertenzijom – bolesnici s rezistentnom hipertenzijom, progresijom bubrežnog zatajenja i stenozom renalne arterije $\geq 75\%$ kandidati su za intervenciju

i implantaciju stenta. U bolesnika s rezistentnom hipertenzijom i karakterističnim simptomima (smanjenje koncentracije, umor, jutarnje glavobolje, isprekidan san, loša kvaliteta spavanja) svakako treba posumnjati na opstruktivnu apneju u spavanju, a pregled dijagnostike i terapijskih mogućnosti iznio je mr. sc. Branko Sever.

Doc. dr. sc. Mislav Vrsalović podsjetio je da osim hipertenzije i hipotenzija nosi kardiovaskularni rizik te treba voditi računa o postojanju ortostatske hipotenzije. Na važnost prepoznavanja kognitivne disfunkcije i demencije u bolesnika s hipertenzijom upozorio je doc. dr. sc. Branko Maložić, nakon čega je slijedilo pregledno predavanje akademkinje Vide Demarin o liječenju hipertenzije u bolesnika s preboljelim moždanim udarom.

Tijekom sekcije bilo je govora i o liječenju bolesnika sa zatajenjem srca, liječenju hipertoničara s perifernom vaskularnom bolešću, pristupu bolesniku s tumorom nadbubrežne žlijezde, izboru beta-

blokatora u hipertoničara s kroničnom bubrežnom bolešću, o kojim nijansama voditi računa pri izboru kalcijskog blokatora, pretilosti i hipertenziji u adolescenciji te koje su nove molekule i metode na obzoru u liječenju hipertenzije.

Simpozijem su obuhvaćene brojne teme ne samo iz područja hipertenzije i nefrologije nego, s obzirom na veliku međuovisnost organskih sustava, i teme iz kardiologije, gastroenterologije, pulmologije, urologije, oftalmologije i pedijatrije. Tijekom simpozija sudionici su dobili uvid u neke od vrućih tema s kojima se liječnici susreću u svakodnevnom radu te će znanja koja su primili moći koristiti u praksi. Također, simpozijem i šarolikim temama htjela se naglasiti važnost suradnje liječnika različitih specijalnosti jer su bolesnici često zajednički.

Jelena Kos, dr. med.

Zavod za nefrologiju, arterijsku hipertenziju, dijalizu i transplantaciju, Klinika za unutrašnje bolesti, KBC Zagreb